

Stephen A. Webb (ur.) (2017)

Professional identity and social work

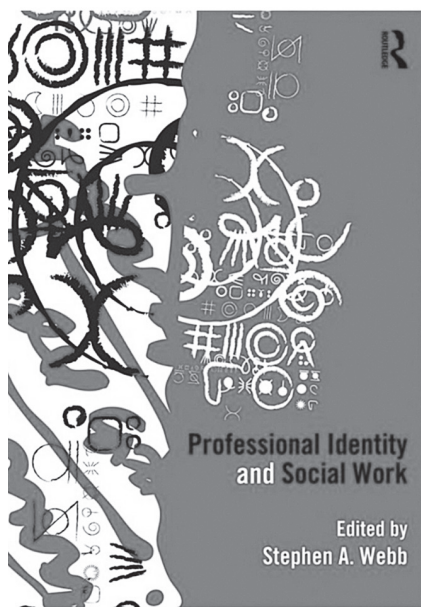
London in New York: Routledge. 245 strani.

ISBN 978-1-138-23443-7

Monografija *Strokovna identiteta in socialno delo*, ki jo je uredil Stephen A. Webb, vsebuje prispevke številnih avtoric in avtorjev, ki podajo poglede na to, kako se v praksi oblikuje strokovna identiteta socialnih delavk in delavcev in zakaj je premislek o tem pomemben za stroko in znanost socialnega dela. Gre za prvo knjigo, ki temo identitet razišče v odnosu do socialnega dela. Avtorji in avtorice v prispevkih odgovarjajo na vprašanje, kako praktiki svojo lastno strokovno identiteto ubesedijo in razumejo v odnosu do sistemov, v katerih delujejo, ter do svojih prepričanj, vrednot in izkušenj.

Webb (str. 1–19) v uvodu predstavi, kako so avtorji v preteklosti definirali koncept identitete in kako nanj gledamo danes. Poseben poudarek nameni poklicni socializaciji kot enemu izmed ključnih dejavnikov pri oblikovanju identitete. Ob tem povzema druge avtorje, ki so v preteklosti razlikovali *socializacijo za delo*, ki je pridobljena predvsem v procesu izobraževanja, in *socializacijo z delom*, ki se dogaja v praksi. Webb predstavi še druge nujne elemente in koncepte, ki jih je treba upoštevati pri raziskovanju strokovnih identitet, kot so organizacije, v katerih socialni delavci in delavke delajo, spol, meddisciplinarno delovanje in z njim tesno povezan koncept »razmejevanja«¹. V monografiji avtorji in avtorice te elemente in koncepte uporabijo pri raziskovanju in razlagi zanje pogosto neotipljivega koncepta strokovne identitete socialnih delavk in delavcev kot tudi same identitete socialnega dela.

Monografija je razdeljena na tri dele, s številnimi poglavji. V prvem delu je podan poglobljen pregled ključnih teoretskih konceptov, perspektiv in pristopov, pomembnih za obravnavo strokovne identitete v praksi socialnega dela danes. Dent (str. 21–34) pri pregledu literature kritično oceni te koncepte, s

¹ Ang. *boundary work*. Gre za razmejevanje v dveh kontekstih: (1) med strokovnjaki in uporabniki, (2) med strokovnjaki različnih strok oz. med strokami – kaj je njihovo področje dela, delovne naloge, odgovornost (v tej knjigi avtor uporablja izraz predvsem v tem pomenu).

posebnim poudarkom na razvoju strok in vpliva, ki ga je od konca 19. stoletja pri tem imela država. Tako socialno delo in druge novejšje stroke razlikuje od strok, kot sta pravo in medicina, ki so s tako rekoč neomejeno pristojnostjo ohranile nadzor nad svojimi področji delovanja. Avtor priznava, da stroke delujejo v medsebojno odnosnem sistemu, za katerega je značilna tudi tekmovalnost, in da se morajo zato zadovoljiti z omejenim področjem delovanja. To sicer ne pomeni, da gre v primerih socialnega dela ali zdravstvene nege za »polstroko«, vendar pa poudari, da te stroke ne bodo nikoli osvojile dominantnega položaja brez oslabitve moči drugih strok ali pa zakonskih sprememb, ki bi neposredno vplivale na določeno področje prakse. V nadaljevanju avtor kritizira novi menedžerizem in birokratizacijo kot ključna elementa neoliberalizma, saj sta strokovno delo in strokovno avtonomijo, predvsem v javnem sektorju, podredila strogi regulaciji in nadzoru države.

Avtorji in avtorice monografije se strinjajo, da je identiteta fluidna in se izoblikuje v različnih med seboj prekrivajočih se kontekstih, proces izoblikovanja pa se nikoli ne konča. Prav tako poudarjajo, da gre pri strokovni identiteti tako za individualni kot kolektivni fenomen, saj je proces izoblikovanja strokovne identitete izjemno oseben in temelji na izkušnjah posameznika, hkrati pa intervjuvanci v raziskavi avtorice Wiles (str. 35–50) ob opisovanju strokovne identitete izhajajo iz skupnih predstav tega, kaj pomeni biti socialni delavec oziroma delavka. Ob sklicevanju na pretekle raziskave avtorica predstavi tudi nevarnost izgube občutka strokovne identitete in vlog, značilnih za prakso socialnega dela; to se lahko zgodi zaradi organizacijskih sprememb in vpliva meddisciplinarnega delovanja. V prispevkih, ki sledijo v osrednjem delu monografije, je to dobro predstavljeno na primeru raziskav prakse socialnega dela v različnih meddisciplinarnih kontekstih.

V osrednjem delu monografije avtorji in avtorice poudarjajo pomen organizacijskega konteksta in lokacije pri raziskovanju in razmišljanju o strokovni identiteti v praksi socialnega dela. Tema je tako raziskana v različnih organizacijskih kontekstih in meddisciplinarnem sodelovanju, v katerih na izoblikovanje strokovne identitete lahko vplivajo različne javne politike, zakonodajne zahteve, pričakovanja uporabnikov in javnosti ter organizacijska kultura s svojimi vrednotami, prepričanji, tradicijami, strukturami in načini ravnanja. Poudarek je na področjih zaščite in skrbi za otroke ter socialnega dela v zdravstvu.

Avtorica Beddoe v prispevku »Področje, kapital in strokovna identiteta« (str. 122–135) uporabi koncepta »področje« in »kapital« Pierra Bourdieuja pri analizi vpliva in razmerij moči socialnega dela v zdravstvu. Socialno delo v zdravstvu avtorica sprva zgodovinsko umesti in predstavi ključne probleme, s katerimi se spoprijema socialno delo v zdravstvu. Med drugim preuči socialnodelovno prakso kot »gostujočo« stroko na področju medicine in, zgodovinsko gledano, odvisno od »sponzorstva doktorjev in v manjši meri od pripravljenosti medicinskih sester, da socialnim delavkam omogočijo dostop« (str. 123). Beddoe prepozna dve aktualni temi za to področje, vlogo socialnega dela v spreminjajočih se sistemih zdravstvenih dejavnosti in vr-

nitev socialnega dela k vrednotam človekovih pravic in socialne pravičnosti v sistemu, v katerem pogosto prevladujejo menedžerizem in tržni pristopi. Bourdieujevemu kulturnemu in socialnemu kapitalu doda še strokovni kapital, ki je oblika simbolnega kapitala na področju zdravstva. Tu imajo pomembno vlogo prestiž, status in možnost vpliva na potek dela v organizacijah. Za socialne delavke je strokovni kapital ključen, saj pogosto poročajo prav o nižjem statusu in prestižu svoje stroke, a kljub prevladi medicine in menedžerizma socialno delo ohranja svoj prostor in ostaja zvesto holističnim in socialnim vidikom zdravljenja (str. 132).

Več avtorjev v monografiji piše o tem, da se identiteta izoblikuje v interakciji z drugimi, zato Beddoe poudarja pomen prostora »med drugimi strokami«, v katerem delujejo socialne delavke in je po eni strani priložnost zanje, da se prikažejo kot nenadomestljive, hkrati pa sta širina dela in njegova nedoločljivost lahko prikazani kot šibkosti. S strokovno identiteto socialnih delavk in delavcev je zato zelo povezano večno vprašanje (ne)določljivosti identitete samega socialnega dela.

Avtorja Emprechtinger in Voll (str. 136–150) se zato na primeru tima za zaščito otrok in odraslih sprašujeta, ali meddisciplinarno sodelovanje krepi identiteto socialnega dela ali jo slabi. Ugotavljata: kjer organizacijski kontekst spodbuja in promovira razgradnjo strogih strokovnih identitet in s tem premik k transdisciplinarni obravnavi, to povzroča tekmovalnost strok in brisanje meja med njimi. Raziskava kaže, da to pogosto povzroča zamegljeno vlogo in nejasen prispevek socialnega dela, saj v time socialne delavke vabijo na podlagi njihovih delovnih izkušenj in ne specifičnega socialnodelovnega znanja, nasprotno pa pravnike vabijo na podlagi njihovega specifičnega znanja in ne delovnih izkušenj. Emprechtinger in Voll (str. 147) trdita, da se lahko strokovna identiteta v meddisciplinarnem sodelovanju utrdi ali pa razgradi, zelo odvisno od samega procesa pogajanja in pogajalskih sposobnosti posameznih socialnih delavk in delavcev.

Samo oblikovanje strokovne identitete je podrobneje predstavljeno v zadnjem delu monografije. Prispevki se navezujejo na izobraževanje za socialno delo, »profesionalno socializacijo« študentk in študentov socialnega dela ter na njihovo pripravljenost za delo v praksi. Wheeler (str. 183–196) na primer poudarja pomen, ki ga ima praktično usposabljanje v procesu, v katerem se študentje in študentke začnejo istovetiti s stroko, ponotranjijo njene vrednote in jih tudi kažejo v svojih ravnanjih. Daly in Keetle (str. 211–225) pa poudarjata pomen »usodnih trenutkov« (angl. *fateful moments*) v praksi, ki od socialne delavke zahtevajo pomembno odločitev ali zavzemanje jasnega stališča. Avtorja prikažeta, da ti trenutki zaznamujejo sam proces oblikovanja in dojemanja lastne strokovne identitete študentk in študentov ob koncu študija in prehodu v prakso.

Avtorji in avtorice s prispevki v monografiji vedno znova utemeljujejo, zakaj sta bila razmislek o strokovni identiteti socialnega dela in raziskovanje te identitete potrebna v preteklosti in zakaj je v času, ko se socialno delo spoprijema z deprofesionalizacijo, birokratizacijo in menedžerizmom, ta

poglobljen razmislek še toliko potrebnejši danes. Monografija je zato namenjena širokemu občinstvu, vsem, ki želijo na izzive in priložnosti socialnega dela danes pogledati skozi prizmo koncepta strokovne identitete.

Monografija je uporabna za študijske in poučevalne namene, saj je velik poudarek na samih procesih profesionalizacije in oblikovanja strokovne identitete v času izobraževanja za socialno delo. Posebno vrednost ima monografija tudi za raziskovalce prakse socialnega dela v meddisciplinarnih kontekstih, saj avtorji in avtorice z uporabo narativnih analiz in kritične analize diskurza raziščejo kompleksnost obravnavane teme, a so hkrati tudi kritični in podajo predloge za nadaljnje raziskovanje predstavljenih področij. Ne nazadnje pa je monografija zanimiva tudi za socialne delavke in delavce v praksi, še posebej za tiste na področjih zdravstva ter zaščite otrok in družine.

Anže Jurček